

Η ΡΙΖΑ ΤΗΣ ΥΠΑΡΞΗΣ ΜΑΣ

Δ΄ ΜΕΡΟΣ

Mūla-pariyāya-Sutta, MN 1

Η Πολυμορφία / Η Πολλαπλότητα / Ο Πλουραλισμός

Οι έννοιες της πολυμορφίας, της πολλαπλότητας και του πλουραλισμού είναι συνώνυμες.

Η **πολυμορφία** είναι η εμφάνιση, η παρουσία, με πολλές ή και διαφορετικές μορφές, η ποικιλομορφία. Διακρίνουμε την πολιτιστική, πολιτισμική, γλωσσική, θρησκευτική, ηχητική, την πολυμορφία στην εργασία, την πολυμορφία χημικών ενώσεων, αντικειμένων όπως επίπλων ή αυτοκινήτων πολυμορφικών, κ.α.

Η **πολλαπλότητα** αναφέρεται συχνά στη μαθηματική επιστήμη, στη νομική ορολογία, έχουμε την πολλαπλότητα των ερευνητικών εργαλείων, πολλαπλότητα στην κατοικία κ.α. και σε ελεύθερη απόδοση είναι η ποικιλία.

Οτιδήποτε μας περιτριγυρίζει -έμψυχο ή άψυχο- δεν έχει μια μόνο πτυχή. Κάθε προσέγγιση σε ένα ερώτημα που έχουμε θέσει, εντοπίζει μια ξεχωριστή ποιότητα αναφορικά με το αντικείμενο που έχουμε βάλει στο μικροσκόπιο.

Έτσι για παράδειγμα, η φύση μπορεί να ελεγχθεί-αναλυθεί, βάσει επιστημονικών όρων σαν ένα μαθηματικοποιημένο, πολύπλοκο σύστημα, αυτόνομη και προοδευτικά κατανοήσιμη. Μία άλλη περιγραφή της φύσης θα μπορούσε να είναι αυτή ως έμβιου οργανισμού με εύθραυστες σχέσεις ισορροπίας μεταξύ των μελών της που χρειάζεται προστασία. Για τον μυστικιστή, η φύση θα μπορούσε να είναι μια αλληγορία με κρυφές πτυχές και δυνατότητες, που μέσω της ατομικής εξύψωσης σκοπεύει στη θέωση. Για έναν ζωγράφο, η φύση θα μπορούσε να είναι ένας καμβάς χρωμάτων που αντανακλά τον ψυχι-

σμό του και το αποτυπώνει. Αντιστοίχως για τους ποιητές, να είναι ένα σύνολο συναισθημάτων ή ένα μέσο αυτογνωσίας κλπ.

Η εικόνα που προσλαμβάνουμε δεν είναι ανεξάρτητη από τον παρατηρητή και μάλιστα περιορίζεται από την ανθρώπινη νόηση. Υπάρχει ένας κόσμος μυστηρίου για αυτόν που ψάχνει το μυστήριο. Υπάρχει ένας κόσμος μαγικός για αυτόν που ψάχνει τη μαγεία. Υπάρχει ένας κόσμος υλιστικός, όπου η ηθική και η μεταφυσική απουσιάζει για κάποιους. Το θέμα είναι το πού εστιάζουμε, το τι ψάχνουμε να βρούμε, με ποια μέσα προσεγγίζουμε αυτό που ψάχνουμε και τελικά τι επιλέγουμε να δούμε.

Ο όρος «**πλουραλισμός**» χρησιμοποιήθηκε για πρώτη φορά την εποχή του Διαφωτισμού και είχε φιλοσοφικό νόημα. Για τους φιλοσόφους του 18ου αιώνα «πλουραλισμός» σήμαινε ότι τα πράγματα του κόσμου δεν μπορεί να αναχθούν όλα σε μια «ουσία» (στην ύλη ή στο πνεύμα) ούτε σε δύο (στην ύλη και στο πνεύμα) αλλά διατηρούν μια μη αναγώγιμη (απλοποιημένη) πολλαπλότητα. Ο μεταφυσικός αυτός πλουραλισμός έχει σχεδόν εγκαταλειφθεί από τη σύγχρονη φιλοσοφία.

Ο πλουραλισμός που συγκεντρώνει το ενδιαφέρον της σύγχρονης σκέψης δεν είναι ο πλουραλισμός των βασικών ουσιών του κόσμου αλλά ο πλουραλισμός των ερμηνειών του κόσμου και των κοινωνικών πρακτικών. Έτσι διακρίνουμε τον θρησκευτικό, πολιτικό, πολιτισμικό, τον πλουραλισμό της ηθικής, της εκπαίδευσης, των μέσων ενημέρωσης κ.α.

Στη μεταφυσική, ο πλουραλισμός είναι η διδαχή -σε αντίθεση με τους ισχυρισμούς του μονισμού και του δυϊσμού- ότι υπάρχουν στην πραγματικότητα πολλές διαφορετικές ουσίες στη φύση που αποτελούν την πραγματικότητα. Δηλαδή:

ΜΟΝΙΣΜΟΣ
Η πραγματικότητα αποτελείται από ένα πράγμα

ΠΛΟΥΡΑΛΙΣΜΟΣ
Η πραγματικότητα αποτελείται από πολλά πράγματα

Το πρόβλημα του **ενός** και των **πολλών** είναι «το πιο κεντρικό από όλα τα φιλοσοφικά προβλήματα» στο ότι η απάντηση που δίνεται σ' αυτό επηρεάζει πάρα πολύ την προσέγγιση σε άλλα προβλήματα και τις απαντήσεις που έχουν δοθεί σ' αυτά.

Όλη η φιλοσοφία, η θρησκεία καθώς και η επιστήμη μπορούν να θεωρηθούν ως η αναζήτηση για **ενότητα** στην προσπάθεια να κατανοήσουν την πολυμορφία, ποικιλομορφία και πολλαπλότητα των πραγμάτων βάσει γενικών αρχών ή νόμων.

Όμως, ορισμένοι στοχαστές προσελκύνθηκαν τόσο πολύ στην ενότητα, που έχουν αρνηθεί την πολλαπλότητα των πραγμάτων και ισχυρίζονται κάποια μορφή ουσιαστικού μονισμού.

Για παράδειγμα, ο υλισμός, με την έννοια ότι όλα όσα υπάρχουν είναι υλικά, είναι μια μορφή μονισμού, επειδή επιμένει ότι όλα τα υπάρχοντα πράγματα είναι ενός και μοναδικού είδους, του υλικού είδους.

Σε αντίθεση με τέτοιες μονιστικές θεωρίες είναι εκείνοι οι στοχαστές, για τους οποίους η πολλαπλότητα και η ποικιλομορφία των πραγμάτων, παρά η ενότητά τους, είναι το πιο εντυπωσιακό και σημαντικό γεγονός.

Πλουραλιστής θεωρείται ο Εμπεδοκλής, που διακρίνει τέσσερις βασικές ουσίες, από τις οποίες αποτελούνται τα όντα (το χώμα, το νερό, τον αέρα και τη φωτιά). Η ιστορία της προσωκρατικής φιλοσοφίας, όπως τη διασώζουν οι πηγές, είναι μια διαλεκτική, φιλοσοφική διαμάχη μεταξύ των θεωρητικών της ενότητας (Ελεάτες) και των θεωρητικών της πολλαπλότητας του σύμπαντος (Ίωνες, Πυθαγόρειοι, Εμπεδοκλής, Αναξαγόρας, Ατομικοί), δηλ. μεταξύ των μονιστών και των πλουραλιστών.

Με την ευρύτερη έννοια, ο θρησκευτικός πλουραλισμός στις κοινωνίες, χαρακτηρίζεται από θρησκευτική διαφορετικότητα που δεν είναι συνυφασμένη με διαμάχη και βία αλλά μέσω αλληλοεπίδρασης επιφέρει την κοινωνική ειρήνη.

Στη θρησκεία, ο πλουραλισμός ή η πολλαπλότητα εκδηλώνεται ως πολυθεϊσμός, που είναι η λατρεία ή η πίστη σε πολλές θεότητες. Π.χ.

Αυτές συνήθως συγκροτούνται σε ένα πάνθεον από θεούς και θεές, μαζί με τις δικές τους θρησκείες και τελετές.

Ο πολυθεϊσμός είναι ένας τύπος θεϊσμού. Εντός του θεϊσμού, έρχεται σε αντίθεση με τον μονοθεϊσμό, την πίστη σε έναν μοναδικό Θεό, ο οποίος είναι στις περισσότερες περιπτώσεις υπερβατικός.

Στις θρησκείες που δέχονται τον πολυθεϊσμό, οι διαφορετικοί θεοί και θεές μπορεί να είναι αναπαραστάσεις δυνάμεων της φύσης ή προγονικών αρχών.

Μπορεί να θεωρούνται είτε αυτόνομοι είτε ως πτυχές ή απορροές ενός θεού δημιουργού, ή μιας υπερβατικής απόλυτης αρχής (στις μονιστικές θεολογίες), η οποία (αρχή) εκδηλώνεται ως ενυπάρχουσα στη φύση (στις πανθειστικές θεολογίες).

Ο πολυθεϊσμός ήταν από τις πιο διαδεδομένες θρησκείες των Αρχαίων Ελλήνων και των Ρωμαίων που παραδοσιακά θεωρούσαν ότι η φύση είναι ιερή . Για τους Αρχαίους Έλληνες, οι θεοί σαν σύνολο αντιπροσώπευαν μια σημαντική έννοια, τη φύση σε όλες της τις εκφορές και κάθε θεός η θεά συσχετιζόταν με μια η περισσότερες δυνάμεις της φύσης: θεά γη, Ουρανός, θεός Ήλιος, θεά Νύχτα, αστραπή στα όπλα του Δία, θάλασσα (με τον Νηρέα και τις κόρες του Νηρηίδες), δάση με

τις Νύμφες τους, άνεμοι με τον Αίοιο. Τα στοιχεία της φύσης, τους εξηγούσαν τις προθέσεις των θεών (οι οιωνοί), τα μέρη της ήταν θεότητες (π.χ. ο ποταμός Αχελώος, πατέρας όλων των ποταμών) ή προστατεύονταν από αυτές: αρκεί να θυμηθούμε τα ιερά άλση των θεών, τα τεμένη, στα οποία απαγορευόταν η παραμικρή ανθρώπινη δραστηριότητα που θα μπορούσε να επιφέρει αλλαγή στο περιβάλλον, ακόμη και η απομάκρυνση κλαδιών ή φύλλων. Στην αρχαία Αίγυπτο υπήρχε ο Ρα, ο θεός του ήλιου, η Νουτ, η θεά του ουρανού κ.α

Η επίδραση την προγονικών αρχέτυπων, οδηγεί στη θεοποίηση του αρσενικού και του θηλυκού στοιχείου ως «το θεϊκό αρσενικό» (*divine masculine*) και «το θεϊκό θηλυκό» (*divine feminine*), ή ως «ο θεϊκός πατέρας» (*divine father*) και «η θεϊκή μητέρα» (*divine mother*), π.χ. Adi Parashakti, Durga ή Bhagavathi στον Ινδουισμό, η Ευλογημένη Παναγία στον Ρωμαιοκαθολικισμό. Εδώ συμπεριλαμβάνεται και η λατρεία των προγόνων ή προγονολατρία (ancestor worship).

Η ΟΜΙΛΙΑ

Η Πολλαπλότητα

«Εδώ, ένας αδίδακτος, συνηθισμένος άνθρωπος,

- (1) αντιλαμβάνεται την πολλαπλότητα ως πολλαπλότητα.
- (2) Έχοντας αντιληφθεί την πολλαπλότητα ως πολλαπλότητα, φαντάζεται σχετικά με την πολλαπλότητα,
- (3) φαντάζεται [τον εαυτό του] εις την πολλαπλότητα,
- (4) φαντάζεται [τον εαυτό του] χωριστά από την πολλαπλότητα ,
- (5) φαντάζεται ότι η πολλαπλότητα είναι «δική μου»,
- (6) απολαμβάνει την πολλαπλότητα.

Ποια είναι η αιτία; Λέω, ότι δεν έχει πλήρως κατανοήσει την πολλαπλότητα».

Εδώ το αντικείμενο της **αντίληψης**, της **φαντασίας** και της **απόλαυσης** είναι η «Πολλαπλότητα», δηλαδή η αίσθηση του πολλαπλού, του πολύμορφου, ή του διαιρεμένου.

Ο κοινός άνθρωπος τη φαντάζεται με τα τρία είδη φαντασίας:

Φαντασία λόγω επιθυμίας, πόθου ή λαχτάρας (<i>taḥā-maññanā</i>)
Φαντασία λόγω υπερηφάνειας (<i>māna-maññanā</i>)
Φαντασία λόγω λανθασμένης νόησης (<i>diṭṭhi-maññanā</i>)

Αφετέρου, ένας εκπαιδευόμενος άριστος μαθητής που εξάλειψε την άγνοια λέγεται ότι δεν αντιλαμβάνεται (*sanjānāti*) απλώς, αλλά γνωρίζει άμεσα (*abhijānāti*) την Πολλαπλότητα και τη φαντασία που προξενείται εξ αιτίας της, δηλ. ότι αυτή είναι:

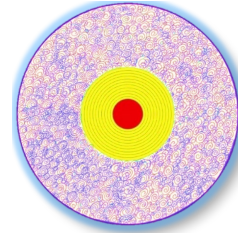
- ασταθής και παροδική, προσωρινής, πρόσκαιρης, φευγαλέας, περαστικής φύσης,
- ως εκ τούτου είναι ταλαιπωρία, και
- όχι ένας εαυτός ή μία ψυχή.

«Εδώ, ένας άριστος μαθητής,

- (1) γνωρίζει άμεσα την πολλαπλότητα [ότι είναι ασταθής, κλπ].
- (2) Έχοντας άμεσα γνωρίσει την πολλαπλότητα ως πολλαπλότητα, δε φαντάζεται σχετικά με την πολλαπλότητα,
- (3) δε φαντάζεται [τον εαυτό του] εις την πολλαπλότητα,
- (4) δε φαντάζεται [τον εαυτό του] χωριστά από την πολλαπλότητα,
- (5) δε φαντάζεται ότι η πολλαπλότητα είναι «δικιά μου»,
- (6) δεν απολαμβάνει την πολλαπλότητα.

Ποιά είναι η αιτία; Λέω, ότι έχει πλήρως κατανοήσει την πολλαπλότητα».

Η Ολότητα /Πληρότητα των Φαινομένων

Ολότητα θεωρείται η αδιαίρετη ύπαρξη ή η ιδιότητα εκείνη που χαρακτηρίζει κάτι ή κάποιον δίχως την απουσία κανενός μέρους του (π.χ. Οι εξαγωγές της χώρας είναι σχεδόν στην ολότητά τους αγροτικά προϊόντα) ή κάθε σύνολο και ιδίως το σύνολο των ανθρώπων.

Στην περίπτωση της ολότητας, όλα τα φαινόμενα της προσωπικής ταυτότητας συλλέγονται μαζί και εμφανίζονται ως καθολικά και γενικοποιημένα.

Για παράδειγμα την ιδέα, «Όλα είναι ο εαυτός μου», ή «Όλα είναι δικά μου», την απολαμβάνει κάποιος με επιθυμία και υπερηφάνεια.

Αυτή η ιδέα της ολότητας μπορεί να αποτελέσει επίσης τη βάση για φιλοσοφίες και θρησκείες του μονοθεϊστικού ή πανθεϊστικού τύπου, ή ακόμη του αθεϊσμού, ανάλογα με τη σχέση που τίθεται μεταξύ του εαυτού και του όλου.

Για παράδειγμα την ιδέα,

«Όλα είναι δημιουργημένα από τον Θεό» (μονοθεϊσμός), ή

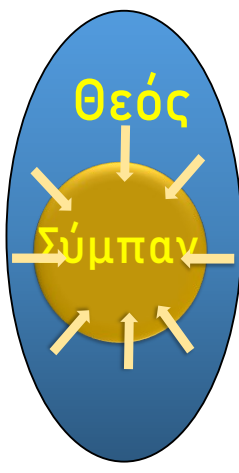

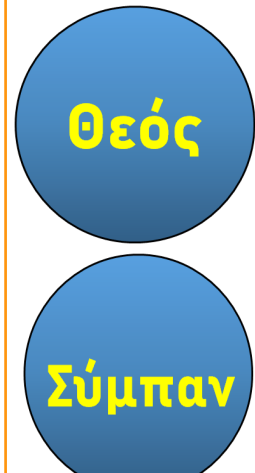
«Όλα είναι Θεός», ή

«Όλα είναι τα ίδια με τον Θεό» (πανθεϊσμός), ή

«Όλα είναι χωρίς Θεό» (αθεϊσμός),

την απολαμβάνει κάποιος με λανθασμένη νόηση.

Αυτή η ολότητα μπορεί να απεικονισθεί ως ακολούθως σε αντιπαράθεση με τη «μη ολότητα»:

ΟΛΟΤΗΤΑ			ΜΗ ΟΛΟΤΗΤΑ	
				
ΜΟΝΟ-ΘΕΪΣΜΟΣ	ΠΑΝ-ΘΕΪΣΜΟΣ	ΑΘΕΪΣΜΟΣ	ΠΑΝΕΝ-ΘΕΪΣΜΟΣ	ΝΤΕΪΣΜΟΣ

Πανθεισμός: Εδώ ο -αυτογέννητος- κόσμος ταυτίζεται με τον Θεό -που είναι παντού και διαπερνάει τα πάντα-, χωρίς κανένα από τα δύο μέρη να υπερβαίνει το άλλο. Ο κόσμος έχει συνείδηση, είναι Θεός, που δεν πληθύνεται όμως περαιτέρω με ιδιαίτερες λειτουργίες και ζώνες αρμοδιότητας, άρα δεν χρειάζεται λατρεία για να επικοινωνήσει κάποιος με αυτόν.

Πανενθεισμός, είναι η πεποίθηση κατά την οποία ο Θεός και ο κόσμος δεν ταυτίζονται, αλλά το καθετί περιέχεται στο Θεό, χωρίς όμως η θεία ουσία να εξαντλείται μέσα στον κόσμο. Δεν πρέπει να συγχέεται με τον πανθεισμό σύμφωνα με τον οποίο το θείο στοιχείο και ο κόσμος ταυτίζονται. Στον πανθεισμό, ο κόσμος και οτιδήποτε αυτός περιλαμβάνει ισοδυναμεί με το θείο, ενώ στον *πανενθεισμό* ο κόσμος και το θείο δεν είναι οντολογικά ισοδύναμα. Ο Θεός θεωρείται η ψυχή του σύμπαντος, το καθολικό πνεύμα που είναι πανταχού παρόν, πάντοτε, σε κάθε τι και στον καθένα, ένας Θεός χωρίς ανθρώπινη μορφή και χωρίς φύλο. Ορισμένες εκδόσεις της θεωρίας υποστηρίζουν ότι ο κόσμος δεν είναι τίποτε περισσότερο από μια ενσάρκωση του θεού. Μεγάλο

μέρος της ινδουιστικής φιλοσοφίας χαρακτηρίζεται έντονα από πανενθεϊσμό και πανθεϊσμό.

Ντεϊσμός: Η κλασική άποψη είναι ότι ο κόσμος δημιουργήθηκε από έναν Θεό ο οποίος στη συνέχεια δεν παρεμβαίνει περαιτέρω στις υποθέσεις του.

Για παράδειγμα, τις απόψεις:

«Όλα είναι εξ' αιτίας του κάρμα»,

«Όλα είναι χωρίς αιτία»,

«Όλα είναι από μία μόνο αιτία»,

«Όλα υπάρχουν»,

«Όλα δεν υπάρχουν», κλπ.

τις απολαμβάνει κάποιος λανθασμένα.

Η ΟΜΙΛΙΑ

Η Ολότητα

«Εδώ, ένας αδίδακτος, συνηθισμένος άνθρωπος,

(1) αντιλαμβάνεται την ολότητα ως ολότητα.

(2) Έχοντας αντιληφθεί την ολότητα ως ολότητα, φαντάζεται σχετικά με την ενότητα,

(3) φαντάζεται [τον εαυτό του] εις την ολότητα,

(4) φαντάζεται [τον εαυτό του] χωριστά από την ολότητα,

(5) φαντάζεται ότι η ολότητα είναι «δική μου»,

(6) απολαμβάνει την ολότητα.

Ποια είναι η αιτία; Λέω, ότι δεν έχει πλήρως κατανοήσει την ολότητα».

Εδώ το αντικείμενο της **αντίληψης**, της **φαντασίας** και της **απόλαυσης** είναι η «Ολότητα», δηλαδή η αίσθηση του μονισμού και ενισμού, του ενιαίου, του αδιάσπαστου ή του αδιαίρετου.

Ο κοινός άνθρωπος τη φαντάζεται με τα τρία είδη φαντασίας:

Φαντασία λόγω επιθυμίας, πόθου ή λαχτάρας
(*taḥā-maññanā*)

Φαντασία λόγω υπερηφάνειας
(*māna- maññanā*)

Φαντασία λόγω λανθασμένης νόησης
(*diṭṭhi-maññanā*)

Αφετέρου, ένας εκπαιδευόμενος άριστος μαθητής που εξάλειψε την άγνοια λέγεται ότι δεν αντιλαμβάνεται (*sanjānāti*) απλώς, αλλά γνωρίζει άμεσα (*abhijānāti*) την Ολότητα και την φαντασία που προξενείται εξ αιτίας της, δηλ. ότι αυτή είναι:

➤ ασταθής και παροδική, προσωρινής, πρόσκαιρης, φευγαλέας, περαστικής φύσης,

➤ ως εκ τούτου είναι ταλαιπωρία, και

➤ όχι ένας εαυτός ή μία ψυχή.

«Εδώ, ένας άριστος μαθητής,

(1) γνωρίζει άμεσα την ολότητα [ότι είναι ασταθής, κλπ].

(2) Έχοντας άμεσα γνωρίσει την ολότητα ως ολότητα, δε φαντάζεται σχετικά με την ολότητα,

(3) δε φαντάζεται [τον εαυτό του] εις την ολότητα,

(4) δε φαντάζεται [τον εαυτό του] χωριστά από την ολότητα,

(5) δε φαντάζεται ότι η ολότητα είναι «δικιά μου»,

(6) δεν απολαμβάνει την ολότητα.

Ποια είναι η αιτία; Λέω, ότι έχει πλήρως κατανοήσει την ενότητα».

Το Νιμπάνα/Nibbāna ή Nirvāna

Αντίληψη

Φαντασία

Απόλαυση

Νιμπάνα (Pāli: *nibbāna*, Sanskrit: *nirvāna*) είναι η απόλυτη μακαριότητα και ευδαιμονία κατά τον Βουδισμό, ως αποτέλεσμα αυτοσυγκέντρωσης και διορατικής γνώσης.

Είναι μια ιδεώδης κατάσταση ισορροπίας που υπερβαίνει τον επώδυνο κύκλο της επαναγέννησης, σηματοδοτώντας τη σωτηριολογική απελευθέρωση από τη *sansāra*, τον κύκλο της γέννησης και του θανάτου.

Αποτελεί τον υψηλότερο και απώτερο στόχο όλων των βουδιστικών προσδοκιών, δηλαδή την απόλυτη εξαφάνιση του πάθους, του μίσους και της αυταπάτης, και κατά συνέπεια την τελική και απόλυτη απελευθέρωση από κάθε μελλοντική γέννηση που φέρνει το γήρας, την ασθένεια και το θάνατο και όλα τα δεινά, τη δυστυχία, την ταλαιπωρία και τον πόνο σε όλες τις μορφές της ύπαρξης—της ανθρώπινης, της μη ανθρώπινης και της θεϊκής.

Έτσι λέγεται στις Ομιλίες του Βούδα:

«Η εξάλειψη του πάθους (*rāga*-), η εξάλειψη του μίσους (*dosa*-), η εξάλειψη της αυταπάτης (*moha*- *khayo*): αυτό ονομάζεται Νιμπάνα».

(SN *Nibbāna-pañhā-suttam*, *It Nibbāna-dhātu-suttam*)

«Αυτό είναι γαλήνιο, αυτό είναι εξαίσιο:

- ο πλήρης κατευνασμός όλων των δραστηριοτήτων,
- η εγκατάλειψη όλων των προσκολλήσεων,
- η εξάλειψη της επιθυμίας,
- το μη πάθος,
- η κατάπαυση του πόνου,
- το Νιμπάνα».

(AN 3, *Ānandasuttam*)

Ετυμολογικά, η λέξη Νιμπάνα (*Nibbāna*) προέρχεται από το ρήμα *nibbāti* που κυριολεκτικά σημαίνει «κατασβήνω». Σηματοδοτεί την κατάσβεση των «φωτιών» του πάθους (*rāgaggi*), του μίσους (*dosaggi*), και της αυταπάτης (*mohaggi*).

Όταν οι φωτιές αυτές κατασβησθούν χωρίς πλέον καύσιμα, επιτυγχάνει κανείς το Νιμπάνα που είναι η ευδαιμονική απελευθέρωση από τον υπαρξιακό πόνο και την ταλαιπωρία στον κύκλο της επαναγέννησης (*sansāra*).

(It *Aggisuttam*)

Επειδή όμως το Νιμπάνα περιγράφεται ως η απόλυτη ευδαιμονία, συνηθισμένοι άνθρωποι που δε βίωσαν αυτήν την κατάσταση, προσπάθησαν από παλιά να τη φανταστούν.

Όπως ο ίδιος ο Βούδας αναφέρει στην Ομιλία του *Brahmajāla Sutta*, μερικοί ταύτιζαν το Νιμπάνα με την πλήρη απόλαυση των ηδονικών ευχαριστήσεων (*kāma*).

Άλλοι το ταύτιζαν με την 1^η κοσμική έκσταση (*jhāna*), άλλοι με τη 2^η, ενώ άλλοι με την 3^η ή με την 4^η κοσμική έκσταση.

Απολαμβάνοντας αυτήν την κατάσταση, ή επιθυμώντας και λαχταρώντας για αυτήν, φαντάζονταν το Νιμπάνα με επιθυμία και λαχτάρα.

Υπερηφανευόμενοι για την επίτευξή της, ότι «Εγώ πέτυχα το Νιμπάνα», φαντάζονταν το Νιμπάνα με υπερηφάνεια.

Θεωρώντας αυτό το φανταστικό Νιμπάνα να είναι μόνιμο κλπ., το φαντάζονταν με λανθασμένη νόηση.

Η ΟΜΙΛΙΑ

Νιμπάνα

«Εδώ, ένας αδίδακτος, συνηθισμένος άνθρωπος,

- (1) αντιλαμβάνεται το Νιμπάνα ως Νιμπάνα.
- (2) Έχοντας αντιληφθεί το Νιμπάνα ως Νιμπάνα, φαντάζεται σχετικά με το Νιμπάνα,
- (3) φαντάζεται [τον εαυτό του] εις το Νιμπάνα,
- (4) φαντάζεται [τον εαυτό του] χωριστά από το Νιμπάνα,
- (5) φαντάζεται ότι το Νιμπάνα είναι «δικό μου»,
- (6) απολαμβάνει το Νιμπάνα.

Ποια είναι η αιτία; Λέω, ότι δεν έχει πλήρως κατανοήσει την ολότητα».

Εδώ το αντικείμενο της **αντίληψης**, της **φαντασίας** και της **απόλαυσης** είναι το «Νιμπάνα», δηλαδή η αίσθηση μιας ευδαιμονίας, ηδονικής ή πνευματικής, στο εγκόσμιο επίπεδο, εμπειρίας.

Ο κοινός άνθρωπος το φαντάζεται με τα τρία είδη φαντασίας:

Φαντασία λόγω επιθυμίας, πόθου ή λαχτάρας (<i>taṇhā-maññanā</i>)
Φαντασία λόγω υπερηφάνειας (<i>māna-maññanā</i>)
Φαντασία λόγω λανθασμένης νόησης (<i>diṭṭhi-maññanā</i>)

Αφετέρου, ένας εκπαιδευόμενος άριστος μαθητής που εξάλειψε την άγνοια λέγεται ότι δεν αντιλαμβάνεται (*sanjānāti*) απλώς, αλλά γνωρίζει άμεσα (*abhijānāti*) το Νιμπάνα και τη φαντασία που προξενείται εξ αιτίας του, δηλ. ότι αυτή η φαντασία είναι:

- ασταθής και παροδική, προσωρινής, πρόσκαιρης, φευγαλέας,

περαστικής φύσης,

- ως εκ τούτου είναι ταλαιπωρία, και
- όχι ένας εαυτός ή μία ψυχή.

«Εδώ, ένας άριστος μαθητής,

- (1) γνωρίζει άμεσα το Νιμπάνα
- (2) Έχοντας άμεσα γνωρίσει το Νιμπάνα ως Νιμπάνα, δε φαντάζεται σχετικά με το Νιμπάνα,
- (3) δε φαντάζεται [τον εαυτό του] εις το Νιμπάνα,
- (4) δε φαντάζεται [τον εαυτό του] χωριστά από το Νιμπάνα,
- (5) δε φαντάζεται ότι το Νιμπάνα είναι «δικό μου»,
- (6) δεν απολαμβάνει το Νιμπάνα.

Ποιά είναι η αιτία; Λέω, ότι έχει πλήρως κατανοήσει το Νιμπάνα».

Έτσι, σχετικά με όλα τα άνω αναφερθέντα αντικείμενα της αντίληψης, της φαντασίας και της απόλαυσης, έχει κατανοήσει ότι: "Η απόλαυση είναι η ρίζα του υπαρξιακού πόνου (*nandī dukkhassa mūlam*), και ότι με την ύπαρξη (*bhava*) ως προϋπόθεση υπάρχει η γέννηση, και ότι για κάποιον που γεννιέται υπάρχει το γήρας και ο θάνατος".

Συνεπώς, μέσω της πλήρους εξάλειψης, παύσης και εγκατάλειψης της επιθυμίας (*tanhā*), έχει αφυπνιστεί στην υπέρτατη και πλήρη φώτιση, το Νιμπάνα.

ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ Απο την ομιλία "η ρίζα της ύπαρξής μας "

abhiñāṇāti	γνωρίζω άμεσα
abhinandasutta	ομιλία για την απόλαυση
abhinandati	απολαμβάνω
abhiññā	ανώτερη γνώση
aggisuttaṃ	ομιλία περί της φωτιάς
amaññanā	μη φαντασία
AN	σύντμηση από Anguttara Nikaya (Gradual Collection)
anandī	μη απόλαυση
<i>Ānandasuttaṃ</i>	η ομιλία του Άναντα
annatā	μη εαυτός, μη ψυχή
annica	ασταθές, παροδικό, προσωρινό
Arahant	Άξιος
asantata	ασυνεχές
asumbha	αηδιαστικό
attā	εαυτός, ψυχή
avijjā	άγνοια
ayoniso manasikāra	ασύνετη προσοχή
bhava	ύπαρξη
<i>Brahmajāla Sutta</i>	Ομιλία στο Θείο Δίκτυο
citta-vipallāsa	ψευδαίσθηση της σκέψης
dhātu	στοιχείο
diṭṭhi	λανθασμένη νόηση
diṭṭhi-maññanā	φαντασία λόγω λανθασμένης νόησης
diṭṭi-vipallāsa	ψευδαίσθηση της νόησης

dosa	μίσος
dukkha	ταλαιπωρία, πόνος, δυσάρεστο
eso mama	είναι δικό μου
eso me attā	αυτός είναι ο εαυτός / ψυχή μου
eso'ham'asmi	αυτός είμαι εγώ
ghana	συμπαγότητα, πυκνότητα
It	σύντμηση: Itivuttaka, μια συλλογή 112 σύντομων λόγων, παίρνει το όνομά του από τη δήλωση στην αρχή κάθε μιας από τις ομιλίες του: αυτό (<i>iti</i>) ειπώθηκε (<i>vuttam</i>) από τον Ευλογημένο, μέρος του κανόνα Pali.
jhāna	έκσταση
lobha-mūlika	νοητικοί παράγοντες
māna	υπερηφάνεια
māna- maññanā	φαντασία λόγω υπερηφανείας
maññanā	φαντασία
maññati	φαντάζομαι
MN	σύντμηση: Majjhima Nikaya. Οι "Μεσαίου μήκους" Ομιλίες (Pali <i>majjhima</i> = "middle").
moha	αυταπάτη
moha- khayō	αυταπάτη
mūla	ρίζα
mūla-pariyāya-Sutta	ομιλία για τη ρίζα της ύπαρξης
nandī	απόλαυση
nandī dukkhassa mūlaṃ	η απόλαυση ρίζα της ταλαιπωρίας
<i>nibbāna</i> , Pāli	νιμπάνα στη γλώσσα Πάλι

nibbāti	κατασβήνω
nicca	σταθερό, μόνιμο, αμετάβλητο, άφθαρτο
<i>nirvāna, Sanskrit</i>	νιρβάνα στη Σανσκριτική γλώσσα
pañhā	ερώτηση
pathavi	στέρεο
<i>pheṇa</i>	αφρός
Pheṇūpama	παρόμοιο με τον αφρό
puthujjana	συνηθισμένος άνθρωπος
rāga	πάθος
sabba-dhamma-mūla-pariyāya	ομιλία για τη ρίζα όλων των νοητικών φαινομένων
sañjānati	αντιλαμβάνομαι
saññā	αντίληψη
saññā-vipallāsa	ψευδαίσθηση της αντίληψης
sansāra	κύλος της γέννησης και του θανάτου
santati	ροή, συνεχές
sekha	άριστος μαθητής
SN	σύντμηση: Samyutta Nikaya. Οι "Ομαδοποιημένες" Ομιλίες (Pali <i>samyutta</i> = "group" ή "collection")
subha	όμορφο
sukha	ευχάριστο, ευτυχία
tañhā	πάθος, επιθυμία
tañhā-maññanā	φαντασία λόγω επιθυμίας
vibhaya-vādī	αναλυτής
vipallāsa	ψευδαίσθηση